

Školski projekt: Lorun – antika u našem kraju

Zavičajna skupina OŠ Tar-Vabriga je u školskoj godini 2020./2021. provodila školski projekt *Lorun – antika u našem kraju* koji je sufinancirala Istarska županija u sklopu projekta *Institucionalizacije zavičajne nastave*. Učenici su u sklopu projekta posjetili antički lokalitet Lorun uz stručno vodstvo Zavičajnog muzeja Poreštine, fotografirali i snimili lokalitet. Na keramičkim su radionicama izrađivali keramičke amfore, pečate vlasnika lokaliteta te utiskivali pečate na plošne amfore. Kako bi učenici predstavili svoj rad na projektu izradili su prezentacijski video i plakate. Cilj projekta bio je upoznati učenike s antičkom poviješću općine Tar-Vabriga te potaknuti ih na kreativno stvaralaštvo inspirirano prošlošću.

Ključne riječi: školski projekt, zavičajna nastava, Lorun, antika, keramika

1. Uvod

Istarska je županija pokrenula projekt *Institucionalizacije zavičajne nastave* s ciljem očuvanja i njegovanja tradicije, običaja, narječja, flore i faune te povijesne baštine.¹ Osnovna škola Tar-Vabriga od školske godine 2015./2016. sudjeluje u provođenju projekta *Institucionalizacija zavičajne nastave* kroz izvannastavnu aktivnost *Zavičajna skupina*. U školskoj godini 2019./2020. tema projekta bila je *Lorun – antika u našem kraju*, ali je projekt djelomično proveden zbog prelaska na *online* nastavu te se projekt nastavio provoditi u školskoj godini 2020./2021. kada je i uspješno realiziran.

Projekt se provodio kroz izvanučioničku nastavu – istraživački rad učenika na terenu, kreativne i keramičke radionice. Sudjelovanjem na projektu učenici su stekli znanja o antičkoj prošlosti općine Tar-Vabriga, a kroz keramičke radionice *oživjeli* su povijesne izvore koji pripovijedaju prošlost lokaliteta Lorun.

Okretanje učenika prema svojem kraju, njegovoj kulturi, baštini, tradiciji važan je segment zavičajne povijesti jer učenici upoznaju kraj u kojem žive. Jedan od ciljeva poučavanja zavičajne povijesti jest poticanje i njegovanje ljubavi prema kraju i mjestu, njegovoj prošlosti kako bismo sigurnije gradili budućnost, razvijali nacionalni i kulturni identitet učenika.²

1 Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije, <http://www.za-nas.hr> (posjet 7. 5. 2021.)

2 Ivo Rendić Miočević, *Učenik – istražitelj prošlosti, Novi smjerovi u nastavi povijesti* (Zagreb: Školska knjiga, 2005.), 178.

2. Projektna nastava i školski projekt

Projektna je nastava organizirana oko projekta koji se temelji na istraživanju i rješavanju problema. U projektnoj se nastavi zahtijeva od učenika istraživanje, rješavanje problema, izrada proizvoda svog istraživanja te javnu prezentaciju istraživanja, odnosno proizvoda. Glavni su ciljevi takve nastave osamostalivanje učenika, razvijanje osobne odgovornosti, učenje izvorne stvarnosti te razvoji komunikacijskih i socijalnih vještina kod učenika.³

Učitelj ima važnu ulogu u projektu jer on postavlja ciljeve i zadatke odabrane teme, potiče učenike na istraživanje i stvaralačko izražavanje, vodi proces planiranja, predlaže sadržaje i metode, usmjerava učenike u izradi projekta te potiče učenike na komunikaciju i suradnju kako bi se postigli rezultati projekta. Ne treba zanemariti ni ulogu učenika u izradi projekta jer učenici aktivno sudjeluju u traženju rješenja problema, istraživanju i kreativnom stvaralaštvu.⁴

Cilj školskog projekta *Lorun – antika u našem kraju* bio je upoznati učenike s antičkim lokalitetom Lorun na kojem su pronađeni ostaci rimske arhitekture, odnosno gospodarskog kompleksa koji se sastojao od keramičke radionice, uljare i cisterne.⁵

U projektu su sudjelovali učenici *Zavičajne skupine* šestog i sedmog razreda. Projekt se počeo provoditi u školskoj godini 2019./2020., a završen je u školskoj godini 2020./2021.

3. Aktivnosti u sklopu projekta (faze projekta)

Koje su bile faze projekta i koje su aktivnosti korištene pri realizaciji projekta *Lorun – antika u našem kraju*?

3.1. Pripremanje i planiranje projekta

Lorun je važan arheološki lokalitet u općini Tar-Vabriga te je stoga izabran kao tema projekta iz zavičajne povijesti. Prije same prijave projekta i uključivanja u projekt, istražena je literatura o samom arheološkom nalazištu te je dogovorena suradnja sa Zavičajnim muzejom Poreštine u vidu vođenog obilaska nalazišta. Također, osmišljene su keramičke radionice u suradnji s učiteljicom likovne kulture.

Prilikom prijave projekta isplanirane su sljedeće aktivnosti u projektu: vođeni obilazak arheološkog lokaliteta, fotografiranje i snimanje arheološkog lokaliteta, keramičke radionice te kreativne radionice izrade prezentacijskog videa i plakata.

3 Vesna Fabijanić, „Projektna nastava: primjena u izradi istraživačkih radova učenika“, *Educatio biologiae: časopis edukacije biologije*, Vol. No. 1. (2014), 90.

4 Ibid, 90-91.

5 *Histria fecunda et industriosa, Senatori, fatalne žene i carevi na Lorujskoj rustičnoj vili* (Treviso: Canova Edizioni, 2008), 4.

3.2 Rad na projektu

a) Upoznavanje teme projekta i posjet arheološkom nalazištu

U školskoj godini 2019./2020. učenici su na izvannastavnoj aktivnosti *Zavičajna skupina* upoznali temu projekta te su posjetili sam lokalitet uz stručno vodstvo iz Zavičajnog muzeja Poreštine. Tada su se učenici upoznali s poviješću samog lokaliteta, s osnovama arheološkog rada, sa starim načinom prešanja maslina i amforama koje su služile kao ambalaža za prijevoz ulja i vina. Školske godine 2020./2021. ponovno su posjetili lokalitet kako bi snimili fotografije te video materijale za potrebe prezentacije projekta.

Lorun (Loron) je antičko arheološko nalazište (Slika 1) na zapadnoj obali Istre kraj Črvar-Porta, 5 km sjeverno od Poreča. Istraživanja su započela 1994. kada su pronađeni mnogi keramički predmeti (dijelovi amfora, razne posude) te kameni, metalni, stakleni, koštani i drugi predmeti svakodnevne upotrebe. Na Lorunu su pronađeni ostaci gospodarskog kompleksa koji se sastojao od keramičke radionice, uljare i cisterne za prikupljanje vode, te stambenog dijela s ladanjskom vilom. Uz more su pronađeni ostaci rubnih prostorija, a radionice, sušionice i peći bile su sjevernije. Ovo je nalazište bilo u razdoblju od 1. do 5. stoljeća najveća radionica za manufakturnu proizvodnju keramike na području Istre pa i šire.⁶ Pečati na amforama pripovijedaju povijest posjeda jer sadrže imena privatnih vlasnika i nekih rimskih careva 1. i 2. stoljeća. Senator Sisenna Statilije Tauro podignuo je radionicu keramičkih proizvoda početkom 1. stoljeća. Pečati na amforama nose ime senatora Sissene. Posjed je oko 30. godine promijenio vlasnika o čemu svjedoče pečati, ali su vlasnici ostali nepoznati. Posjed je potom prešao u vlasništvo Calvije Crispinile, skandalozne žene s Neronova dvora tako da pečati na amforama od tada nose njezino ime. U doba cara Domicijana (51. – 96.)⁷ posjed je postao carski. Tada je cijelo područje od Loruna do Vabriga i Tara bilo dijelom carskoga poljoprivrednog dobra na kojem su se uzgajale masline i vinova loza. Pečati na amforama nose imena careva Domicijana, Nerve, Trajana i Hadrijana. Nakon cara Hadrijana (76. – 138.)⁸ više se na amfore nisu stavljali pečati, ali su se amfore i dalje proizvodile.⁹

6 Lorun (Loron), *Istrapedia*, <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/89/lorun-loron> (posjet 10. 2. 2022.)

7 Domicijan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15844> (posjet 24. 4. 2022.)

8 Hadrijan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24022> (posjet 24. 4. 2022.)

9 *Histria fecunda et industriosa, Senatori, fatalne žene i carevi na Lorunskoj rustičnoj vili*, 8 – 9.

Slika 1: Arheološko nalazište Lorun

b) Radionice izrade keramičkih amfora, pečata i plošnih amfora s otiskom pečata

Učenici su sudjelovali na nekoliko keramičkih radionica koje je vodila učiteljica iz likovne kulture koja je učenike uputila u izradu predmeta od gline, proces izrade i pečenja gline kako bi se dobila keramika.

Na prvoj keramičkoj radionici učenici su izrađivali replike amfora (Slika 2) prema fotografiji amfore pronađene na nalazištu Lorun koja pripada tipu Dressel 6b.¹⁰

¹⁰ *Les milliardaires de l'Adriatique romaine* (Bordeaux: Ausonius mars, 2010), 53.

Slika 2: Amfore koje su izradili učenici na keramičkoj radionici

Na drugoj keramičkoj radionici učenici su izrađivali pečate s imenima vlasnika Loruna (Slika 3). Učenici su izradili pečat prvog vlasnika posjeda Sisenne Statilija, ali i ostalih vlasnika od kojih je najzanimljivija Calvia Crispinilla jer je živjela na dvoru cara Nerona. Prilikom izrade pečata učenici su morali pripaziti da imena vlasnika izrađuju naopako kako bi prilikom utiskivanja imena bila otisnuta pravilno.

Slika 3: Pečati s imenima nekih vlasnika koje su izradili učenici na keramičkoj radionici

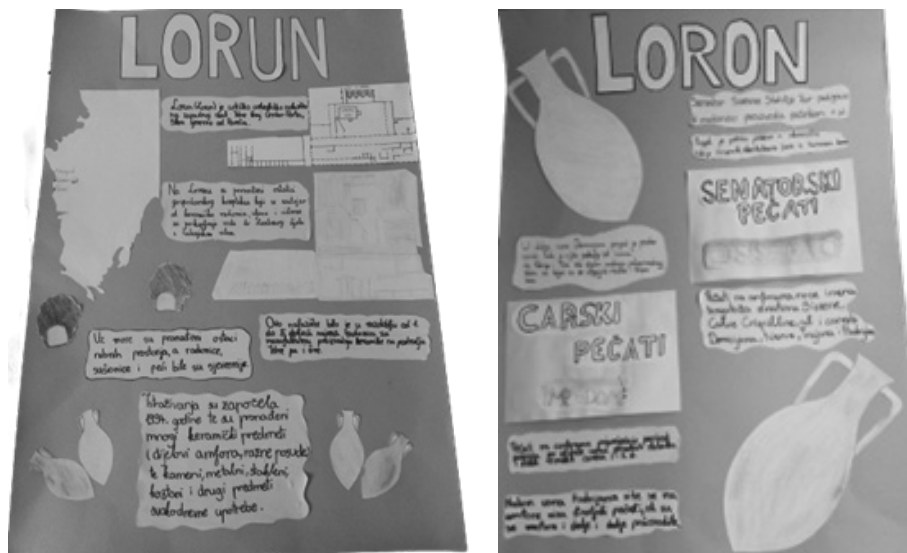
Na posljednjoj keramičkoj radionici učenici su izrađivali plošne oblike amfora na koje su utiskivali pečate vlasnika radionica koji su prije toga bili ispečeni u keramičkoj peći (Slika 4).

Slika 4: Plošne amfore s utisnutim pečatima vlasnika radionica koje su izradili učenici na keramičkoj radionici

c) Izrada videozapisa virtualne šetnje nalazištem, plakata i prezentacijskog videa

Prilikom posjeta lokalitetu učenici su fotografirali nalazište, ali i snimali samo nalazište. Od prikupljenih snimaka izradili su videozapis virtualne šetnje nalazištem. Učenici su proučili literaturu o nalazištu Lorun, odnosno dvije knjižice *Histria fecunda et industriosa*, *Senatori, fatalne žene i carevi na Lorunskoj rustičnoj vili* i *Les milliardaires de l'Adriatique romaine*. Za potrebe predstavljanja projekta izradili su dva plakata (Slike 5 i 6) i prezentacijski video. Prezentacijski video sadrži važne podatke o nalazištu, fotografije i videozapis virtualne šetnje nalazištem te fotografije s keramičkih radionica i izrađenih keramičkih predmeta. Poveznica na prezentacijski video projekta: <https://bit.ly/3s1g7Bz>. Na plakatima su nacrtali kartografski prikaz Istre na kojem su označili arheološko nalazište Lorun i tlocrt nalazišta. Plakati sadrže važne podatke o nalazištu, crteže amfora i pečata vlasnika nalazišta.

Slika 5 i 6: Plakat projekta

3.3. Prezentacija projekta

Projekt je trebao biti predstavljen na Festivalu zavičajnosti u svibnju 2021. koji organizira Istarska županija, ali zbog epidemiološke situacije i koronavirusa nije bilo moguće. Prezentacijski video koji su učenici izradili u svrhu predstavljanja projekta, postavljen je na web stranicu škole, a plakati na školskom panou.

4. Zaključak

Učenici su sudjelujući u ovom projektu stekli znanja o arheološkim istraživanjima, antičkoj povijesti svoje općine, proizvodnji keramike, maslinova ulja, te kako se danas izrađuje keramika. Radom na projektu učenici su usvojili i metode rada karakteristične za nastavu povijesti kao što su proučavanje literature (*Histria fecunda et industriosa*, *Senatori, fatalne žene i carevi na Lorunskoj rustičnoj vili* i *Les milliardaires de l'Adriatique romaine*), analiziranje i vrednovanje povijesnih izvora, terenske metode rada (opažanje, fotografiranje, snimanje, zapisivanje). Korištenjem raznovrsnih aktivnosti u projektu učenici su stekli vještine koje su važne za učenje u 21. stoljeću kao što su suradnja, komunikacija, kreativnost, rješavanje problema i inovativnost, korištenje IKT za učenje itd.

Uključivanje učenika u školske projekte omogućuje učenicima da kroz drukčiji pristup nastave, kao što je terenski rad, istraživanje i izrada određenih proizvoda, usvoje znanja na njima zanimljiviji način.

Školski su projekti prilika za upoznavanje učenika s kulturom, baštinom i tradicijom njihova zavičaja.

5. Literatura

- Domicijan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15844> (posjet 24. 4. 2022.)
- Fabijanić, Vesna. „Projektna nastava: primjena u izradi istraživačkih radova učenika“. *Educatio biologiae: časopis edukacije biologije*, Vol. No. 1. (2014.):89-96.
- Hadrijan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24022> (posjet 24. 4. 2022.)
- Histria fecunda et industriosa, Senatori, fatalne žene i carevi na Lorunskoj rustičnoj vili*. Treviso: Canova Edizioni, 2008.
- Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije*. <http://www.za-nas.hr> (posjet 7. 5. 2021.)
- Les milliardaires de l'Adriatique romaine*. Bordeaux: Ausonius mars, 2010.
- Lorun (Loron). Istrapedia. <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/89/lorun-loron> (posjet 10. 5. 2021.)
- Rendić Miočević, Ivo. *Učenik – istražitelj prošlosti, Novi smjerovi u nastavi povijesti*. Zagreb: Školska knjiga, 2005.

SUMMARY

SCHOOL PROJECT: LORUN – ANTIQUITY IN OUR REGION

The heritage club of Tar-Vabriga Elementary School carried out a school project in the academic 2020/2021 year. It was called *Lorun – Antiquity in our region*, and was co-funded by the County of Istria as part of the project on the Institutionalization of heritage education. As part of the project, the students visited the ancient site of Lorun with the help of the expert guidance of the Heritage Museum of Poreština. They also photographed and recorded the site. In ceramic workshops, they made ceramic amphorae, seals of the local owners, and stamped the seals on flat amphorae. In order to present their work on the project, the students created a presentation video and posters. The aim of the project was to introduce students to the ancient history of the municipality of Tar-Vabriga and encourage them to make creative works inspired by the past.

Key words: school project, heritage teaching, Lorun, antiquity, ceramics